

Gamle Skudeneshavn

Den fargerike historien til den hvite empirebyen

Historisk fargekart og råd om praktisk malearbeid

KARMØY
KOMMUNE

Eldre svarthvitt-fotografier kan ikke benyttes til å fastslå hvilke farger som har vært i bruk. Men de kan fortelle om kontraster mellom bygningsdeler og bidra til å tidfeste endringer som har skjedd på bygningen. Malerikonservator Jon Brønne skriver i sin rapport at selv om en farge oppfattes som mørk på et eldre svarthvitt foto, kan det være for eksempel gjengivelse av en lys grønn farge.

INNHALDSFORTEGNELSE

	4	Den hvite empirebyen
Utdrag fra rapporter	6	
	8	Fargekart 1820 - 1840
Fargekart 1840 - 1850	9	
	10	Fargekart 1850 - 1860
Fargekart 1860 -1870	12	
	14	Fargekart 1870 - 1880
Fargekart 1880-1890	16	
	18	Fargekart 1890 - 1900
Fargekart 1900-1910	20	

Den hvite empirebyen

Skudeneshavn er ofte kalt «Den hvite empirebyen». Den lille byperlen på sørspissen av Karmøy er kjent for sine hvite trehus med røde tegltak. Men som for de fleste av trehusbyene langs kysten skjuler det seg en spennende fargehistorie under de hvite malingslagene. Eldre fotografier vitner om andre fargevalg enn det helhvite. Men hvilke farger ble brukt?

For å avdekke byens fargehistorie er det gjennomført fargeundersøkelser på 14 hus.

Som en del av prosessen med kulturmiljøfredningen av byen ble det satt i gang et prosjekt for å avdekke byens fargehistorie. Malerikonservator og professor emeritus Jon Brønne gjennomførte fargeundersøkelser i byen i to omganger (2016 og 2018). Til sammen ble 14 hus, samt interiøret i kramboden på museet i Mælandsgården undersøkt. Resultatet av fargeundersøkelsene i sin helhet i kan leses i to rapporter på Karmøy kommunes hjemmesider.

Vi har nå mer kunnskap om og dokumentasjon av hvilke farger som faktisk har vært i bruk. Vi vet nå med sikkerhet at noen av husene faktisk har vært hvite helt fra begynnelsen, mens andre har vært fargemalte i lengre tid.

Dette prosjektet synliggjør hvor viktige bygningene er som kildemateriale. I Skudeneshavn finner vi en stor grad av originale og gamle bygningsdeler. Det er svært viktig å ta vare på disse for fremtiden, da de kan bidra til mer kunnskap omkring kulturmiljøet Skudeneshavn.

For å tilgjengeliggjøre informasjonen i undersøkelsene er det utarbeidet historiske fargekart for byen. Fargekartene presenteres i 8 historiske perioder. Periodene avgrenses i den ene enden av de eldste husene som er undersøkt, og i den andre enden av når hvitmalingen begynte å dominere arkitekturen

i Skudeneshavn ca. i 1910. Fargekartene er satt opp slik at hver periode viser hvilke farger som ble brukt på de ulike bygningselementene.

Fredningsbestemmelsene legger føringer for hvordan bygningene i Skudeneshavn skal forvaltes. I forskriften står det hva som er tillatt og ikke tillatt i fredningsområdet. § 4 forteller blant annet at skifte av farge krever dispensasjon fra fredningen. Man må altså søke Rogaland fylkeskommune om tillatelse til å endre farge på panel, listverk, dører mm. Beskrivelse av hvordan man søker om dispensasjon finnes på kommunens hjemmeside.

Utdrag fra rapporter

Det ble laget to rapporter i forbindelse med fargeundersøkelsene. Rapportene kan leses i sin helhet på kommunens hjemmesider. Her følger noen utdrag:

FRA RAPPORT 1:

«de 8 bygningene er malt i gjennomsnitt hvert 13. år. Landsgjennomsnittet for de bygningene vi har undersøkt, som er oppført i perioden ca. 1760 – ca. 1920 er at de males ca. hvert 20. år. Det betyr at de undersøkte husene i Skudeneshavn har blitt malt vesentlig hyppigere enn det som er landsgjennomsnittet. Våre tidligere undersøkelser har vist at hus i kystnære strøk males hyppigere enn i innlandet. Dette kan skyldes flere forhold. Værpåkjenningen er større ute ved kysten, slik at behovet for rebehandling er større. På de undersøkte bygningene i Skudeneshavn var det ingen skader eller kraftige nedbrytninger i de eldre, overmalte malinglagene som skulle indikere at dette hadde vært en viktig årsak til oppmalingene. Hyppige oppmalinger kan også være betinget av sjømannstradisjonen med jevne vedlikeholdsintervaller på båter og skuter. Det kan også være betinget av at på grunn av de rike sildefangstene, så var det i en lengre periode økonomisk gode tider i Skudeneshavn, noe som kan ha medført at huseierne hadde råd til å male husene med dyrere pigmenter enn det som var normalt for småhus, og at de tok seg råd til å male hyppigere enn vanlig.»

RAPPORT 2:

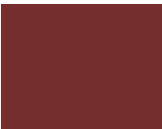
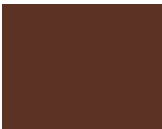
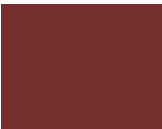
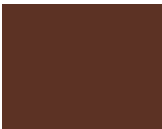
«Undersøkelsene har vist at hvit har vært den dominerende fargen som er benyttet i Skudeneshavn fra siste del av 1800- årene og fram til i dag. Både blyhvit, sinkhvit og titanhvit har blitt benyttet. Undersøkelsen har også vist, at det frem til begynnelsen av 1900- tallet var vanlig å benytte kontrastfarger på bygningsdetaljer som vinduer, vindusgerikter, laftekasser og dørørramminger. Fem av de undersøkte husene hadde opprinnelig dører i kontrastfarger. På fem av husene har dørene i senere perioder blitt malt i kontrastfarger. Kontrastfargene på dørene domineres av sandsteinsfarger og grønn i alle varianter. Tre av husene har dører som i et eller flere lag har blitt malt med illusjonsmaling av edeltre, dvs. ådring av mahogni eller eik. Det er også benyttet et stort spekter av andre farger på listverk, dører og hjørnebord. Dette sammenfaller med de funnene vi har gjort i resten av landet. Det viser seg at fargebruk og fargesetting i Skudeneshavn har fulgt rådende moter i større byer langs kysten for bruk av farger på trehus. Det er heller ikke noe som tyder på at Skudeneshavn har ligget etter Stavanger og Bergen i bruk av illusjonsmaling av fasadene, i det det ser ut til at bruk av illusjonsfarger benyttes samtidig i Skudeneshavn, som i de større byene. Det er heller ingen tvil om at bruk av farger som illuderer marmor, kalk- og sandstein har vært vanlig i byen. I tillegg har de fortsatt å benytte dyr blyhvit etter at det rimeligere sinkhvit pigmentet kom i handelen ca. 1860.

i

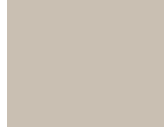
Fargene på sidene som følger er trykket digitalt og kan derfor avvike noe. For nøyaktig fargegjengivelse, henvis til NCS-koden som står nedenfor fargen.

1. PERIODE. 1820-1840

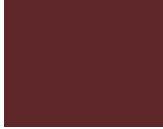
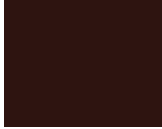
PANEL	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
Leses vannrett og viser fargene på et hus i den gitte perioden. →					
					
Sandstein 3020-Y10 R	Mørk oker 8010-Y30R	Mørk oker 8010-Y30R	Hvit	Mørk oker 7020-Y	Mørk grålig oker 7010-Y70R
					
Rød jerndioksid 4050-Y80R	Gul oker 3040-Y20R	Grønn 7020-G	Hvit	Gul oker 3040-Y20R	
					
Mørk Rød jerndioksid 5040-Y90R	Mørk rødlig oker 7020-Y70R	Gul oker 3040-Y20R	Hvit	Gul oker 3560-Y30R	
					
Mørk Rød jerndioksid 5040-Y90R	Mørk rødlig oker 7020-Y70R	Mørk grønn 6530-G50Y	Hvit	Rød jerndioksid 4050-Y80R	
					
		Mørk grønn 6530-G50Y	Hvit	Mellomoker 5040-Y60R	
					
			Hvit	Mørk oker 7020-Y20R	

2. PERIODE. 1840-1850

PANEL	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
→					
					
Hvit	Hvit	Terrakotta 3060-Y50R	Hvit	Hvit	Hvit
					
Hvit	Bladgrønn 5030-G30Y	Bladgrønn 5030-G30Y	Hvit	Rødbrun 6030-Y50R	Lys sandstein 1510-Y10R
					
Hvit	Terrakotta 3060-Y50R	Grønn 7020-G	Hvit	Gul oker 5040-Y20R	
					
Sandstein 3020-Y30R	Lys sandstein 1510-Y10R	Mørk gul oker 4550-Y50R	Hvit	Lys gulbeige 1515-Y20R	
					
Lys sandstein 2005-Y50R		Grå 3502-Y	Hvit	Lys sandstein 2005-Y50R	
					
Rød jerndioksid 4050-Y80R			Lys grå 2000-N	Mørk rødbrun 8010-Y70R	
					
Grå 3005-G80Y			Lys sandstein 2005-Y50R		

3. PERIODE. 1850-1860

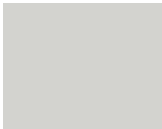
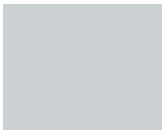
PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Hvit	Lys grå 1500-N	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit	Mørk grå 6000-N	Hvit	Grønn 6030-G	Hvit	Sandstein 4010-Y30R	Hvit
						
Hvit		Terrakotta 3060-Y50R	Mellomoker 5040-Y60R	Hvit	Rødbrun 6030-Y50R	Sandstein 3020-Y20R
						
Hvit		Grønn 7020-G30Y	Grønn 7020-G30Y	Hvit	Sandstein 3020-Y20R	Sandstein 3020-Y20R
						
Hvit		Mørk olivenbrun 8010-G30Y	Mørk olivenbrun 8010-G30Y	Hvit	Mørk sandstein 5020-Y10R	Lys sandstein 2010-Y10R
						
Hvit		Mørk gul oker 4550-Y50R	Dodenkopf 6030-R	Hvit	Mørk rødbrun 8010-Y70R	Lys grå 2500-N

FORTSETTELSE 3. PERIODE. 1850-1860

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Sandstein 3020-Y20R		Sandstein 4010-Y30R	Olivengrønn 7020-G70Y	Hvit	Mørk rødbrun 8010-Y70R	Lys sandstein 2010-Y10R
						
Blek oker 2020-Y30R		Mellomoker 5040-Y60R	Terrakotta 3060-Y50R	Hvit	Lys grå 1500-N	
						
Sandstein 3020-Y30R				Hvit	Lys grå 2500-N	
						
Lys grå 2500-N				Hvit	Mørk oker 7020-Y10R	
						
Lys grå 1500-N				Lys grå 1500-N	Lys gråblå 1502-B	
						
Lys grå 2500-N						

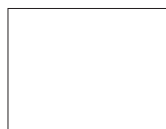
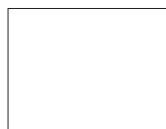
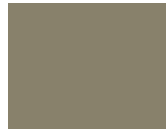
4. PERIODE. 1860-1870

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Hvit	Lys grå 1500-N	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit	Lys grå 1502-B	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Mørk grå 5500-N	Mørk grå 5500-N	Hvit	Mørk gråbrun 7010-Y30R	Hvit
						
Hvit		Sandstein 4020-Y20R	Sandstein 4020-Y20R	Hvit	Sandstein 4010-Y30R	Hvit
						
Hvit		Sandstein 4020-Y20R	Grønn 6030-G	Hvit	Lys grå 1502-R	Sandstein 4010-Y30R
						
Hvit		Grønn 6020-G50Y	Olivengrønn 7020-G70Y	Hvit	Mørk sandstein 5020-Y10R	Lys sandstein 2010-Y10R
						
Hvit		Dodenkopf 6030-R	Sandstein 4020-Y20R	Hvit	Brent Sienna Mahogniådring	Lys grå 2500-N

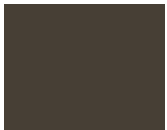
FORTSETTELSE 4. PERIODE. 1860-1870

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Hvit		Sandstein 3020-Y20R	Gul oker 2060-G20Y	Hvit	Mørk olivengrønn 6030-G70Y	Gul oker 2030-G10R
						
Lys grå 2000-N		Gul oker 2060-G20Y		Hvit	Lys grå 2000-N	
						
Blek oker 2020-Y30R				Olivengrønn 7020-G70Y	Olivengrønn 7020-G70Y	
						
Lys grå 2500-N				Lys grå 2500-N	Grågrønn 4020-G	
						
Lys grå 2500-N				Mørk oker 5030-Y30R	Mellomoker 4010-Y30R	
						
Lys grå 1500-N				Mørk grå 5502-G	Blek olivengrønn 4020-G70Y	
						
Lys grå 2500-N						

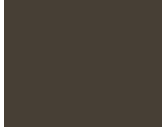
5. PERIODE. 1870-1880

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Hvit	Gul sandstein 2010-Y30R	Mellomoker 5040-Y60R	Mellomoker 5040-Y60R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit	Lys grå 2005-R50B	Sandstein 6010-Y10R	Sandstein 6010-Y10R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Blå 5030-B10G	Blå 5030-B10G	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Lys olivengrønn 3020-G30Y	Mellomoker 5010-G90Y	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Mørk oker 5030-Y30R	Mørk oker 5030-Y30R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit				Hvit	Lys grå 1502-R	Lys sandstein 2010-Y10R
						
Blek grønn 2010-G60Y				Mørk oker 5030-Y30R	Mellomoker 5010-G90Y	

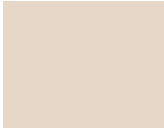
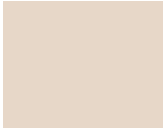
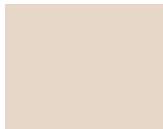
FORTSETTELSE 5. PERIODE. 1870-1880

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Grågrønn 4010-G30Y					Grå 3000-N	Blek grønn 3020-G70Y
						
Grå 3000-N					Mørk brun 8005-Y20R	Grønn 5020-G70Y
						
Lys grå 2000-N						Lys sandstein 1505-Y50R
						
Lys grå 2500-N						

6. PERIODE. 1880-1890

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Hvit	Lys grå 2500-N	Mellomoker 5040-Y60R	Grågrønn 4020-G50Y	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit	Lys grågrønn 2005-G50Y	Rødlig oker 3030-Y30R	Mellomoker 5040-Y60R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Sandstein 4020-Y20R	Sandstein 4020-Y20R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Sandstein 6010-Y10R	Sandstein 6010-Y10R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Mørk rødlig oker 7020-Y70R	Mørk rødlig oker 7020-Y70R	Hvit	Hvit	Hvit
						
Hvit		Mørk grønn 6030-G30Y	Grønn 6020-G50Y	Hvit	Mørk brun 8005-Y20R	Hvit
						
Hvit		Brent Sienna Mahogniådring	Brent Sienna Mahogniådring	Hvit	Mellomoker 5030-Y40R	Olivengrønn 6020-G50Y

FORTSETTELSE 6. PERIODE. 1880-1890

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
						
Hvit		Lys grå 1500-N	Lys sandstein 1005-Y50R	Hvit	Mørk brunsort 8010-Y30R	Lys sandstein 1005-Y50R
						
Hvit			Lys grå 1500-N	Mørk brun 8005-Y20R	Mørk oker 6030-Y30R	Mørk rødlig oker 7020-Y70R
						
Blek grønn 2010-G60Y				Blek grønn 2020-Y	Mellomoker 6010-G90Y	
						
Lys sandstein 1005-Y50R				Blek grønn 2010-G60Y	Mørk olivengrønn 6030-G70Y	
						
Lys grå 1500-N					Grønn 5020-G70Y	
						
Grå 2005-R50B					Lys sandstein 2010-Y30R	
						
Grå 5005-B80G						

7. PERIODE. 1890-1900

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
Hvit	Lys grå 2002-B	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Hvit	Blek gul 1005-Y50R	Lys blågrå 2005-R80B	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Hvit		Bladgrønn 6020-G30Y	Lys grønn 4020-G10Y	Hvit	Hvit	Mørk rødlig oker 7020-Y70R
Hvit		Lys grønn 4020-G10Y	Bladgrønn 6020-G30Y	Hvit	Hvit	Sandstein 6010-Y10R
Hvit		Gul oker 3050-Y40R	Mørk grønn 6030-G30Y	Hvit	Hvit	Lys grå 2000-N
Hvit		Mørk Beige Eikeådring 4020-Y30R	Gul oker 3050-Y40R	Hvit	Mørk oker 8010-Y30R	Olivengrønn 6020-G50Y
Hvit		Brent Sienna Mahogniådring	Brent Sienna Mahogniådring	Hvit	Lys grå 1000-N	

FORTSETTELSE 7. PERIODE. 1890-1900

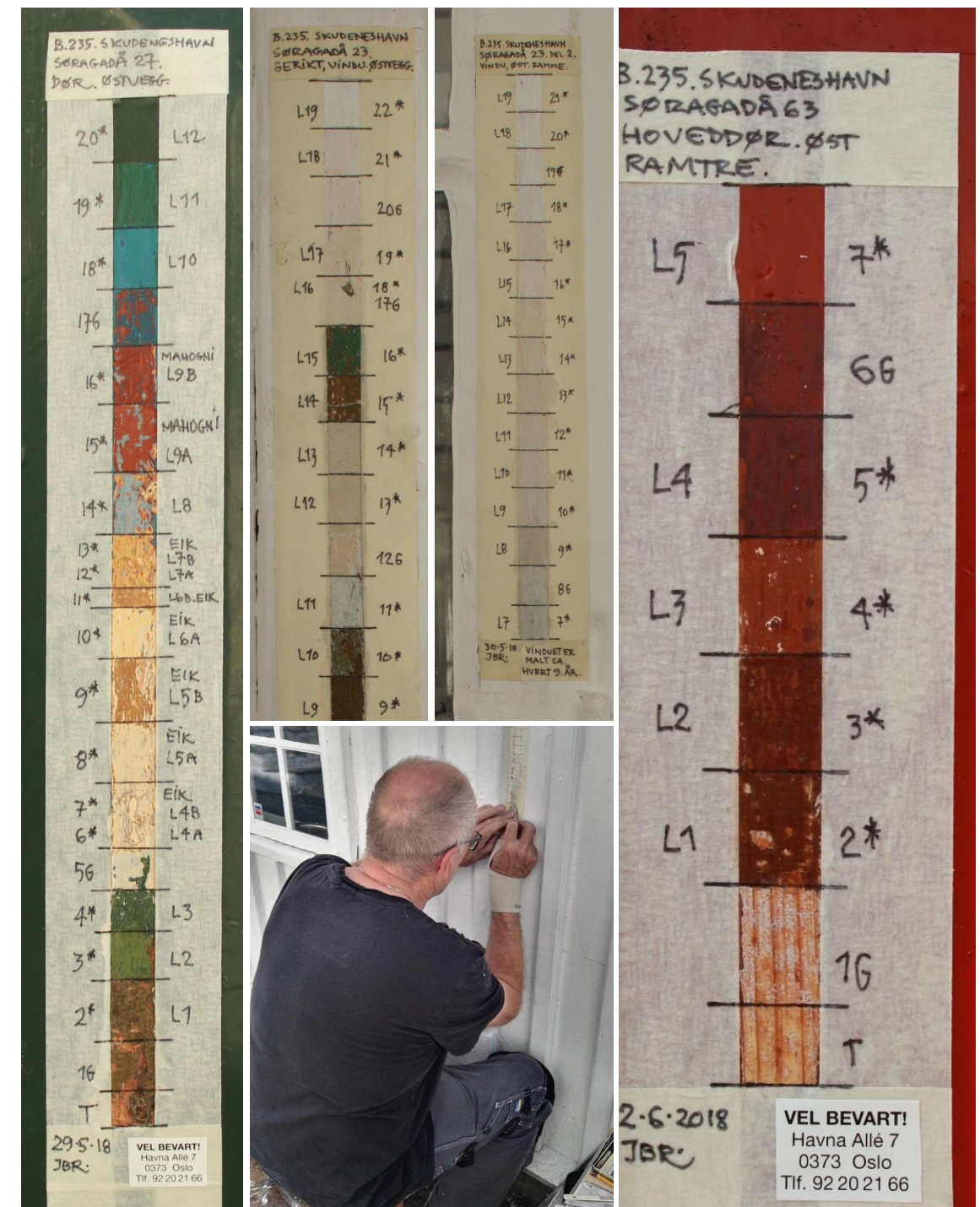
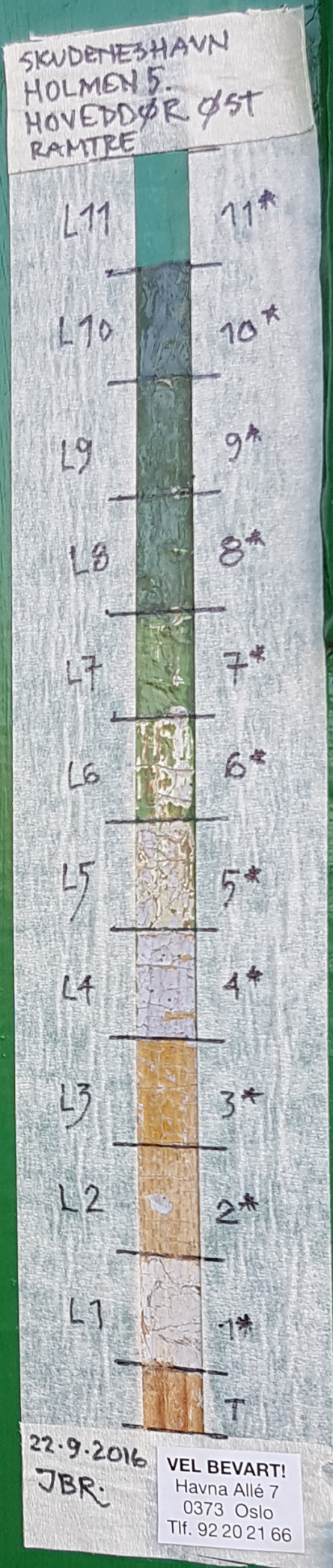
PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
Hvit		Lys olivengrønn 3020-G30Y	Lys olivengrønn 3020-G30Y	Lys grågrønn 2002-G	Mørk rødbrun 8010-Y70R	
Hvit				Lys grå 2000-N	Lys grå 2500-N	
Grå 4005-B80G						Gul sandstein 1010-Y20R
Grå 3000-N						
Lys grågrønn 2005-G50Y						
Lys grå 2000-N						

8. PERIODE. 1900-1910

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit	Hvit
Hvit	Lys gråblå 2502-B	Hvit	Gul oker 3050-Y40R	Hvit	Hvit	Hvit
Hvit		Blågrønn 6020-B70G	Blågrønn 6020-B70G	Hvit	Hvit	Hvit
Hvit		Lys blågrønn 3030-B30G	Lys blågrønn 3030-B30G	Hvit	Hvit	Hvit
Hvit		Gul oker 3050-Y40R	Grønn 6020-G50Y	Hvit	Mørk gråbrun 7010-Y30R	Hvit
Hvit		Beige Eikeådring 4020-Y30R	Mørk grågrønn 8010-G70Y	Hvit	Gul oker 4030-Y30R	Lys sandstein 2010-Y10R
Hvit		Rød jerndioksid 3560-Y70R	Rød jerndioksid 3560-Y70R	Hvit	Blå 5030-R90B	Grønn 6030-G

FORTSETTELSE 8. PERIODE. 1900-1910

PANEL	BRYSTNING	DØR	DØRGERIKT	VINDU	VINDUSGERIKT	HJØRNEBORD
Hvit		Bladgrønn 1055-B90G	Sandstein 6010-Y10R	Hvit	Mellomoker 6020-G90Y	Olivengrønn 6020-G50Y
Hvit		Sandstein 6010-Y10R		Hvit	Mørk oker 7020-Y30R	
Hvit				Hvit	Mørk oker 6020-Y20R	
Hvit					Sandstein 3020-Y20R	Blek gul 0507-Y40R
Hvit					Mørk grågrønn 8010-G70Y	
				Grå 4000-N		
				Lys sandstein 2010-Y10R		
				Blek gul 1005-Y50R		
				Sandstein 3020-Y20R		

KARMØY
KOMMUNE

Alle foto: Karmøy kommune

Karmøy kommune
Rådhuset, postboks 167, 4291 Kopervik
Telefon: 52 85 75 00 - E-post: post@karmoy.kommune.no
www.karmoy.kommune.no